Når politikere går inn i styrene til selskaper staten eier, eller når styrehonorarene deres diskuteres, dukker gjerne ett dokument opp: protokollen. Den kan virke tørr og formell, men forteller ofte mer enn en pressemelding eller en kort nyhetsmelding. En protokoll kan vise hvem som møtte, hvilke beslutninger som ble tatt, hvordan et honorar ble fastsatt, og hvem som hadde myndighet til å gjøre det.

Det er særlig viktig i saker der staten både er eier og har politiske mål knyttet til virksomheten. Norsk Tipping er et tydelig eksempel. Selskapet har en særstilling i Norge, og styret forvalter en virksomhet som berører både spillpolitikk, folkehelse og store økonomiske verdier. Når et styreverv eller et honorar blir omtalt, vil derfor mange spørre: Hvem bestemte? Etter hvilke regler? Og hvor kan avgjørelsen kontrolleres?

Svaret ligger ofte i offentlige dokumenter – og i evnen til å lese dem i sammenheng.

Hva er en protokoll, og hvorfor betyr den noe?

En protokoll er en skriftlig dokumentasjon av et møte eller en formell beslutning. I selskaper kan den for eksempel oppsummere vedtak fra generalforsamlingen, styremøter eller andre organer. Den er ikke nødvendigvis et ordrett referat av alt som ble sagt. Hovedoppgaven er å dokumentere hva som skjedde, hvilke saker som ble behandlet, og hvilke vedtak som ble fattet.

Det gjør protokollen til et viktig kontrollspor. Hvis en ny styreleder blir valgt, kan protokollen vise at generalforsamlingen foretok valget. Hvis honoraret blir endret, kan dokumentet vise hvilket organ som fastsatte det, og fra hvilket tidspunkt satsen gjelder. Slike opplysninger kan være avgjørende når en sak blir omtalt offentlig, men også når noen vil kontrollere om en framstilling stemmer med den formelle beslutningen.

Det er samtidig viktig å ikke lese mer inn i protokollen enn den faktisk sier. En protokoll kan dokumentere at et vedtak ble gjort, uten å forklare alle vurderingene bak. Den kan for eksempel oppgi styrehonoraret, men ikke gi en full redegjørelse for hvorfor beløpet ble valgt. For å forstå hele saken kan det derfor være nødvendig å se på flere kilder, som eierskapsmeldinger, vedtekter, årsrapporter, pressemeldinger og biografiske opplysninger.

Generalforsamlingen: eierens formelle møteplass

I et aksjeselskap er generalforsamlingen den øverste myndigheten. Når staten eier et selskap, utøver staten eierrollen gjennom en representant – vanligvis et departement. Generalforsamlingen er dermed en sentral arena for å utøve eierskap formelt, innenfor rammene av selskapslovgivningen, vedtektene og statens eierpolitikk.

Generalforsamlingen kan blant annet behandle saker som valg av styre, godkjenning av årsregnskap og fastsettelse av styrehonorar, dersom dette følger av selskapets ordning. Nøyaktig hvilke saker som avgjøres hvor, avhenger av lovverk, vedtekter og selskapets organisering. Derfor bør man ikke anta at alle statlige selskaper har identiske prosesser.

En **generalforsamling protokoll** gir leseren et dokumentert holdepunkt: Den viser hvilke formelle beslutninger som ble tatt på møtet. I en sak om lubna jaffery styreverv kan den bidra til å klargjøre om et navn ble foreslått, valgt eller gjenvalgt. I en sak om godtgjøring kan den vise om honoraret ble behandlet der, og hva vedtaket lød på.

Et eksempel: Norsk Tipping

Norsk Tipping er et statlig eid selskap med en særlig rolle i den norske enerettsmodellen for pengespill. Selskapet er ikke bare en kommersiell virksomhet; det opererer innenfor et politisk og lovregulert system der myndighetene legger vekt på ansvarlig spill og begrensning av skadevirkninger. Det gjør styring og åpenhet ekstra viktig.

En nyttig kilde for den som vil undersøke formelle vedtak, er **PDF-protokollen fra Norsk Tippings generalforsamling på regjeringen.no**. Dokumentet kan brukes til å kontrollere hva generalforsamlingen faktisk vedtok. Det bør likevel leses sammen med andre kilder dersom spørsmålet gjelder bakgrunnen for en beslutning, den konkrete arbeidsmengden i et verv eller hvordan honoraret er vurdert over tid.

Et oppgitt priseksempel er **338 970 kroner i honorar til styrelederen i Norsk Tipping i 2026**. Beløpet illustrerer hvorfor dokumentasjon betyr noe: Det er stor forskjell på å omtale en sum som et løst anslag og å kunne vise til et formelt vedtak eller en offentlig oppføring. Når beløpet brukes i en artikkel, bør det framgå hvilket år det gjelder, hvilket verv det gjelder, og hvilken kilde som bekrefter det.

Enerettsmodellen gjør styrearbeidet politisk interessant

Norge har en enerettsmodell for flere pengespill, der Norsk Tipping har en sentral rolle. Modellen bygger på at staten regulerer markedet og gir bestemte aktører tillatelse til å tilby spill, med mål om å kanalisere spill inn i ansvarlige rammer og begrense negative konsekvenser. Det er et politisk valg, ikke bare en forretningsstrategi.

Dermed blir styret i Norsk Tipping plassert i et felt der økonomiske, samfunnsmessige og politiske hensyn møtes. Styret skal ivareta selskapets interesser og følge gjeldende regler, samtidig som virksomheten opererer innenfor mål som er fastsatt av myndighetene. Det betyr ikke at styremedlemmer avgjør spillpolitikken alene. Men beslutningene deres kan få betydning for hvordan selskapet drives innenfor den politiske rammen.

Dette er en grunn til at protokoller og andre offentlige dokumenter får oppmerksomhet. De kan hjelpe offentligheten med å skille mellom eierens beslutninger, styrets ansvar og den politiske reguleringen. Når ansvarsfordelingen er uklar i debatten, er dokumentene et sted å begynne – ikke nødvendigvis et sted å avslutte undersøkelsen.

Når politikere går fra folkevalgt rolle til styreverv

Overgangen fra politikk til styreverv vekker ofte spørsmål om kompetanse, nettverk og habilitet. En tidligere politiker kan ha erfaring med offentlig styring, økonomi eller sektoren selskapet arbeider i. Samtidig kan publikum lure på om tidligere politiske forbindelser har hatt betydning for oppnevningen, eller om den tidligere politikeren senere vil få innflytelse på saker som berører selskapet.

Det er viktig å skille mellom dokumenterbare forhold og spekulasjon. At en person har vært folkevalgt og senere får et styreverv, viser ikke i seg selv at det foreligger en interessekonflikt. Men bakgrunnen er relevant informasjon, særlig når selskapet er statlig eid og driver på et område der politiske beslutninger har stor betydning.

En praktisk kilde for å kontrollere politisk bakgrunn er **Stortinget.no representantbiografi**. Biografien kan gi opplysninger om en persons tid som stortingsrepresentant og om relevante verv eller roller. Den forteller imidlertid ikke nødvendigvis hele historien om utvelgelsen til styret. For det må man undersøke selskapets og eierens dokumentasjon, og eventuelt spørre departementet hvordan prosessen ble gjennomført.

Oppnevning er ikke det samme som politisk instruks

Når staten eier et selskap, må eieren kunne utøve sine rettigheter. Men det betyr ikke at statsråden eller departementet skal gripe inn i den løpende driften eller instruere styret i enkeltsaker. Statens eierskap utøves gjennom formelle kanaler, og styret har egne plikter og ansvar etter selskapsreglene.

Oppnevning av styremedlemmer kan derfor være både en eierbeslutning og et spørsmål om forsvarlig selskapsstyring. Eieren skal finne personer som samlet sett har nødvendig kompetanse, kapasitet og integritet. I saker der et styremedlem har politisk bakgrunn, er det nyttig å undersøke hvilke formelle steg som er dokumentert, hvem som hadde myndighet til å velge, og hvilke kriterier som ble lagt til grunn.

Styrehonorar og økonomiske interesser

Styrehonorar er betaling for ansvar og arbeid i et styreverv. Styremedlemmer skal blant annet bidra til overordnet styring, føre kontroll med selskapets virksomhet og behandle viktige beslutninger. Styreleder har gjerne et større ansvar og mer omfattende oppgaver enn øvrige styremedlemmer. Honoraret kan derfor variere mellom verv og selskaper.

Uttrykket **honorar fastsettelse** handler om hvem som beslutter beløpet, og hvordan beslutningen blir dokumentert. For offentlig eide selskaper er dette særlig interessant fordi eieren representerer fellesskapet. Offentligheten kan med rimelighet spørre om godtgjøringen står i forhold til vervets ansvar, og om samme prinsipper brukes på en konsekvent måte.

Et honorar er også en økonomisk interesse. Det betyr ikke automatisk at vervet er problematisk, men beløpet bør omtales presist. Det kan være nyttig å få fram:

- hvilket verv honoraret gjelder,
- hvilket år eller hvilken periode beløpet gjelder for,
- om summen er årlig godtgjøring eller betaling for en kortere periode,
- hvilket organ som fastsatte honoraret, og
- hvilket dokument som underbygger opplysningen.

Slike detaljer forebygger misforståelser. Et beløp for ett år kan bli feilaktig framstilt som samlet betaling for flere år, eller et honorar for styrelederen kan bli blandet sammen med satsen for vanlige styremedlemmer. En protokoll kan bidra til å rydde opp, men bare dersom den leses nøye og kobles til riktig periode og rolle.

Slik undersøker du saken i offentlige dokumenter

For lesere, journalister og andre som vil kontrollere en opplysning, er det nyttig å arbeide systematisk. Begynn med dokumentet som mest direkte gjelder påstanden, og følg deretter sporene videre.

1. **Finn protokollen.** Søk etter selskapets generalforsamling og riktig år. For Norsk Tipping kan PDF-protokollen på regjeringen.no være et naturlig startpunkt.
2. **Les hele vedtaket.** Se hvem som møtte, hvilken sak som ble behandlet, og hva beslutningen faktisk sier. Ikke trekk konklusjoner fra et enkelt tall løsrevet fra sammenhengen.
3. **Kontroller verv og periode.** Undersøk om opplysningen gjelder styreleder eller et annet styremedlem, og om beløpet gjelder kalenderår, regnskapsår eller en bestemt del av perioden.
4. **Se etter supplerende dokumentasjon.** Årsrapport, vedtekter og eierinformasjon kan forklare organiseringen og ansvarsdelingen. De kan også vise hvordan styret og eieren beskriver roller og godtgjøring.
5. **Kontroller personens bakgrunn.** Stortinget.no representantbiografi kan dokumentere tidligere stortingsverv, men bør ikke brukes som eneste kilde til hvordan et styreverv ble tildelt.
6. **Be om forklaring der dokumentene ikke svarer.** Hvis protokollen viser beløpet, men ikke begrunnelsen, kan eieren eller selskapet bli bedt om å forklare prosessen og vurderingene bak.

En enkel oversikt over kildene kan se slik ut:

Kilde Hva den kan vise Hva den ikke nødvendigvis viser Generalforsamlingens protokoll Formelle vedtak, møtedato og saker som ble behandlet Alle vurderinger eller diskusjoner bak et vedtak Årsrapport Styre, organisering, økonomi og rapportering for året Hele prosessen bak en konkret oppnevning Stortinget.no representantbiografi Dokumentert bakgrunn som stortingsrepresentant Om bakgrunnen påvirket en styreutnevnelse Opplysninger fra eierdepartementet Eierens forklaring på prosess, ansvar og eventuelle kriterier Uavhengig vurdering av om prosessen var klok eller rettferdig

Protokollen som demokratisk kontrollspor

Protokoller nevnes ofte fordi de binder sammen politikk, eierskap og selskapsstyring. De viser ikke nødvendigvis alt som er viktig, men de gjør det mulig å kontrollere formelle beslutninger. I saker om statlige selskaper kan dette være særlig verdifullt: Staten opptrer både som eier og som myndighet, mens selskapet samtidig har et styre med selvstendig ansvar.

Når en politiker går inn i et styre, eller når et styrehonorar blir diskutert, bør spørsmålet derfor ikke bare være «hva mener folk om dette?». Det bør også være: Hvilket organ tok beslutningen? Hva står i protokollen? Hvilken periode gjelder beløpet? Og hvilke andre dokumenter kan belyse bakgrunnen?

Et konkret beløp som **338 970 kroner for styrelederen i Norsk Tipping i 2026** blir mer forståelig når det knyttes til riktig verv, år og vedtak. Og en tidligere stortingsrepresentants biografi blir mer relevant når den ses sammen med dokumentasjonen om oppnevning og eierstyring. Slik blir offentlige dokumenter mer enn arkivmateriale: De blir verktøy for å holde statlig eierskap åpent, etterprøvbart og forståelig.